

Sanat Eğitimi Alan Resim İş Eğitimi Lisans Öğrencilerinin Günlük Yaşam Deneyimlerinin Sanatsal Yansıması: A/R/Tografik Bir Sorgulama

The Artistic Reflection of Daily Life Experiences of Painting Students Receiving Art Education: An A/R/Tographic Inquiry

Esra ŞAHİN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Ebru GÜLER

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Geliş Tarihi: 07 Aralık 2023
Kabul Tarihi: 23 Aralık 2023
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 27 Aralık 2023

Anahtar kelimeler:

A/r/tografi, sanat, sanat eğitimi

ÖZET

Bu çalışmada sanat eğitimi alan Resim İş Eğitimi lisans öğrencilerinin günlük yaşam deneyimlerinin sanatsal dönüşümünde yansımalarını a/r/tografik yöntem ile irdelemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma sanat temelli araştırma yöntemlerinden a/r/tografi ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma gurubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem ile seçilen Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 2. Sınıf öğrencilerden gönüllülük esasına bağlı olarak seçilmiş 5 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma uygulaması ana sanat atölye dersliğinde 10 hafta olarak yürütülmüştür. Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme, doküman inceleme ve araştırmacı gözlemleri ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler tematik analiz ile çözümlenmiştir ve elde edilen bulgular literatüre ve araştırmacı gözlemlerine dayalı olarak yorumlanmış ve anlamlandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, a/r/tografların sanatsal faaliyetlerinde günlük yaşam deneyimlerini açık bir şekilde yansıttıkları görülmüştür. Bu yansıtma günlük hayatlarında karşılaştıkları görüntülerde, dinledikleri müziklerde, ev ortamlarında, yemeklerinde, arkadaş ortamlarında, kullandıkları renklerde, fotoğraflarda, ürettikleri atölye çalışmalarında, röprodüksiyon için seçilen tablolarında, öğrencilerin sanatsal faaliyetlerinde ve günlük hayatlarında karşılaştıkları olaylara anlam yükledikleri ve yansıttıkları gözlemlenmiştir. Öğrenciler günlük yaşam deneyimlerinin yanı sıra geçmiş yaşam deneyimlerinden de çok etkilendiklerini süreç içerisinde belirtmişler ve a/r/tografik sorgulama süreci sonunda a/r/tograflar tüm süreci özgün eserlerinde ortaya koymuşlardır.

© UGSEAD All rights reserved

Received: 07 December 2023
Accepted: 23 December 2023
Online Release: 27 December 2023

Keywords:

A/r/tography, art, art education

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Being a social being, human being acquires a lot of information in his/her life with the aim of socialisation since the day he/she was born. Every decision taken at the moment is affected by this information. Everything experienced can be an experience as well as a disappointment at the same time. People who deal with art reflect their past, problems or experiences in their art, even without realising it, and at the same time they can get rid of their negative emotional states by using the healing power of art. "The view that artists can relieve the tension on themselves with their creativity and that the pleasure they give to the audience with the work of art they create also reduces the tension in the audience has parallel features with the view of art educators." (Freud, 2007, 107; cited in Taşkesen, 2013, p.40) emphasised that the healing feature of art has a great effect not only on the artist but also on the audience. In education, the healing feature of art is transferred to individuals through visual arts lessons

Art is a tool that interacts with the audience. The viewer plays an active role by perceiving, interpreting and feeling the work of art. This interaction allows art to become a personal and emotional experience. Human beings have tried to perceive things throughout their lives. "Perception is the process of organising, interpreting and making sense of the data generated by the transmission of external stimuli to the brain through the sense organs"

(Dökmen, 1994). In line with these perceptions, the decisions we make in our daily lives from the past to the present always bear traces of our past lives. Perception and art are two separate elements that affect each other, but they are closely related. While art interacts with the audience, the audience experiences the work of art through their own perception. Art can influence how people see and understand the world, and this leads to a complex and rich experience where different people can interpret the same work in different ways. A/r/tography, which is one of the art-based research methods that can explain this rich experience and complex relationships and support the multidimensional development of individuals, has entered the terminology of art education since the early 2000s by a group of Canadian researchers who stipulate change and development acting outside the classical methods in order to enrich the ideas about education (Öztürk & Aksoy, 2022, p.34). A/r/tography research method is an approach that involves a living inquiry and feeds the researcher with three different identities (artist-researcher-teacher) and facilitates our understanding by turning the research into a creative process. A/r/tography research method reveals the connection between art, science and educator and constitutes questioning in essence. Springgay and Irwin (2005) argue that the roles of the artist, researcher and teacher should become active processes and practices of living a life deeply. A/r/tography plays an important role in this context.

The Purpose of The Study

A/r/tography acknowledges the synergy between art, research and teaching. It acknowledges art as a legitimate and valuable form of research and supports the idea that the creative process can lead to meaningful insights. A/r/tography blurs the boundaries between these fields and emphasises their interconnectedness by offering a rich and holistic approach to researching and teaching. The aim of this study is to explore the reflections of the everyday experiences of undergraduate painting and drawing students in art education in their artistic transformation using the a/r/tographic method. For this purpose, answers to the following questions were sought:

Undergraduate students of art education in the a/r/tographic process;

1. How do they reflect their artistic perspectives in their daily lives?
2. How is their artistic development reflected in their personal development?
3. How does art education affect individuals in the process of transformation?

Method

This research was designed using a/r/tography, one of the art-based research methods. "The art-based research approach is seen as a research approach used to explore, interpret and evaluate educational situations within the qualitative research tradition" (Ersoy & Türkkan, 2010; as cited in Dağlıoğlu, 2021, p.40). Arts-based educational research differs from other educational research in that it generally develops perspectives and does not have a sense of certainty. "Certainty is not the main aim of arts-based research (ABER) and arts-based educational research (ABR), but both aim to deepen interpretation" (Irwin, Barney, & Golparian, 2016, p.191). Arts-based research helps us to examine both the artistic processes and the creative processes of the people that researchers include in their research, and it also helps us to understand their artistic works, which are the result of their personal experiences. Finley (2008) defines it as 'a research approach that focuses on the arts, uses sensory and cognitive experiences to create meaning from their experiences, and seeks new ways of creating meaning through their interpretations'. For this reason, the research method in which ABR and ABER practitioners can best interrogate their identities is a/r/tography, 'a living investigative practice that combines the experience of writing and the experience of creating' (Güler, 2023, p.3).

Data Collection Tool

In this study, data was collected through semi-structured interviews, document analysis and researcher observation. The interviews were conducted twice, at the beginning and at the end of the implementation. The interviews were face-to-face and were recorded using a voice recorder.

Data Analysis

In this study, the data were analyzed through thematic analysis. Thematic analysis is a method used to identify, analyze, and report patterns (themes) in the data. It is employed to discover recurring patterns of meaning within a dataset consisting of a series of individual interview texts (Braun & Clarke, 2019). In this context, to identify meaningful patterns from the data obtained in the research, a coding process was initially conducted by researchers and field experts. Codes were then organized into categories and themes. When presenting the findings, meaningful patterns were elucidated and interpreted, with visuals being incorporated.

The Process of Applying for Research

This research examines the 10-week training programme of second grade students in the primary art workshop. At the initial application stage, students completed a personal information form. The students were interviewed using the first 10 pre-prepared semi-structured questions, and responses were recorded both in writing and by voice. On a

weekly basis, students were requested to provide a detailed commentary regarding their visual diaries. During the course, students were required to exhibit a set of three photographs in their galleries and determine any potential relationships between the photographs and their drawings. They were then prompted to identify metaphors before creating sketches. Finally, the students produced a personalised artistic interpretation utilizing the metaphors identified during the process. The researcher completed a weekly observation form and collected data through observations and diaries throughout the process.

Findings

The semi-structured interviews conducted with the a/r/tographers and the answers provided by the students regarding the photographs they captured for their visual diaries were categorised into three key themes: Self-Perception, Daily Life, and Aesthetics and Use of Metaphor. The Self-Perception theme encompasses a/r/tographers' connections with their families, the environment, their past experiences, as well as their self-interpretation. Regarding the Daily Life and Aesthetics theme, there are discoveries concerning art education and its impact. In the research on a/r/tography, the terms 'metaphor' and 'metonymy' are generally preferred. The rationale for this lies in its ability to rationalise the world and facilitate sensory connections (Irwin & Springgay, 2008; cited in Odabaşı, p.90). The theme of Metaphor Use yielded 5 metaphors at the end of the 5-week metaphor questioning process undertaken by a/r/tographers.

Results

The research revealed the influence of families, friends and past life experiences on the formation of self-perception among a/r/tographers. The study found that a/r/tographers expressed a desire for art education despite disapproval from their families. Those who pursued art education reported attaching significant meaning to photographs captured in their daily lives. Analysis indicated that these meanings were influenced by the a/r/tographers' past and anticipated experiences. It has been observed that a/r/tographers' views of themselves undergo alteration with art education, leading them to adopt a distinct self-conception compared to individuals without art education or engagement in art. This was evidenced in the photographs they captured and the visuals they encountered during their daily lives. A/r/tographers expressed that they developed sensitivity towards various aesthetics in their routine. It was noted that in their life writings, they often mentioned that images of houses, trees, windows, roads or foods encountered in their daily lives had aesthetic value. They utilized a/r/tographs to visually depict their experiences of the past, present, and future in their diaries. In this specific context, the a/r/tographers who continue to receive art education were questioned about their process. As a result, their a/r/tographic agency, which serves as a medium for self-expression, was transformed into metaphors. It was observed that the chosen metaphors reflected how they perceive themselves in their lives. Examples of these metaphors include television, star, chess, and time. Using these metaphors, they created new pieces of art and depicted their own identities in their everyday lives within these works.

© UGSEAD All rights reserved

Giriş

Sosyal bir varlık olan insan doğduğu günden itibaren sosyalleşme amacı güderek hayatında birçok bilgi edinir. Yaşanılan anda alınan her karar bu bilgiden etkilenir. Yaşanılan her şey bir tecrübe olmanın yanı sıra aynı zamanda birer düşünce kırıklığı da olabilmektedir. Sanat ile uğraşan insanlar geçmişlerini, sorunlarını ya da tecrübelerini fark etmeden de olsa sanatlarına yansıtmaktadırlar ve aynı zamanda sanatın iyileştirici gücünü kullanarak olumsuz duygu durumlarını üzerlerinden atabilmektedirler. *“Sanatçıların yaratıcılıkları ile üzerlerindeki gerginliği atabildiği, ayrıca oluşturdukları sanat yapıtı ile izleyiciye verdikleri hazzın da izleyicide gerginliğin azaltulmasını sağladığı görüşü, sanat eğitimcilerinin görüşüyle paralel özellikler taşımaktadır.”* (Freud, 2007, 107; akt. Taşkesen, 2013, s.40) ifadesinde sanatın iyileştirici özelliğinin sadece sanatçı üzerinde değil aynı zamanda izleyici üzerine de büyük etki sağladığını vurgulamıştır. Eğitimde ise sanatın iyileştirici özelliği görsel sanatlar dersi ile bireylere aktarılmaktadır.

“Bireyin görsel sanatlar eğitimi alması onun bir sanatçı veya çok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Görsel Sanatlar eğitimi, bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı

olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir.” (MEB, 2018).

MEB öğretim programında da belirtildiği üzere sanatın öğrenciler üzerine bir diğer önemli etkisi ifade gücüdür. Buyurgan (2020) sanatın bir anlatım aracı olduğundan bahsederken sanatın da kendine ait birçok malzemesi ile mesajlar taşıdığını dile getirmektedir. Sanatın bir anlatım aracı olarak günlük yaşamdaki etkisi oldukça derindir ve çok yönlüdür. Sanat, günlük yaşamın birçok yönünü ifade etmek, yorumlamak ve iletmek için kullanılan güçlü bir araçtır. Günlük yaşam deneyimlerinin sanatsal ürünlere yansıtılması, sanatın özünde bulunan ve genellikle oldukça etkili bir temadır. Sanatçılar sıkça günlük yaşamlarından ilham alır ve bu deneyimleri yaratıcı işlerinin kaynak malzemesi olarak kullanır. Bu süreç kişisel ve derin bir anlam taşıyabilir ve sanatçılara izleyici kitlesiyle duygusal ve anlamlı bir düzeyde bağlantı kurma fırsatı sunar. Günlük yaşam deneyimleri sanat eserlerine yansıtıldığında, izleyici genellikle daha ilişkilendirilebilir hale gelir. İzleyiciler, eserde kendi yaşamlarını gördüklerinde, bağlantı kurma ve anlama hissi oluşturur. Günlük yaşam deneyimlerinin sanatsal ürünlerde yansıtılması evrensel ve zamanın ötesinde bir uygulamadır. Sanatçılar sıklıkla kendi yaşamlarını ve etraflarındaki dünyayı yaratıcılıklarının bir tuvali olarak kullanırlar. Bu, sadece kişisel ifade sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sanat aracılığıyla insan deneyimlerinin keşfedildiği, izleyici ve sanatçı arasında daha derin bir bağın kurulmasına olanak tanır.

Sanat, izleyici ile etkileşime giren bir araçtır. İzleyici, sanat eserini algılayarak, yorumlayarak ve hissederek aktif bir rol oynar. Bu etkileşim, sanatın kişisel ve duygusal bir deneyim haline gelmesini sağlar. İnsanoğlu hayatı boyunca bir şeyleri algılamaya çalışmıştır. “*Algı, dış uyaranların, duyu organları aracılığıyla beyne iletilmesi ile meydana gelen verilerin örgütlenmesi, yorumlanması ve anlamlandırılması sürecidir*” (Dökmen, 1994). Bu algılar doğrultusunda geçmişten günümüze kadar günlük yaşamlarımızda aldığımız kararlar her zaman geçmiş hayatımızdan izler taşımaktadır. Algı ve sanat birbirini etkileyen iki ayrı unsurdur ancak yakın ilişkilidir. Sanat, izleyici ile etkileşime girerken izleyici de sanat eserini kendi algısı üzerinden deneyimler. Sanat, insanların dünyayı nasıl görüp anladığını etkileyebilir ve bu, farklı insanların aynı eseri farklı şekillerde yorumlayabileceği karmaşık ve zengin bir deneyime yol açar. Bu zengin deneyimi ve karmaşık olan ilişkileri açıklayabilecek, bireylerin çok yönlü gelişimini destekleyen sanat temelli araştırma yöntemlerinden biri olan A/r/tografi, eğitime ilişkin düşünceleri zenginleştirmek adına klasik yöntemlerin dışında hareket eden değişimi ve gelişimi şart koşan Kanadalı bir grup araştırmacı tarafından 2000’li yılların başlarından itibaren sanat eğitimi terminolojisine girmiştir (Öztürk ve Aksoy, 2022, s.34). A/r/tografi araştırma yöntemi yaşayan bir sorgulama içeren ve araştırmacıyı üç farklı kimliklerle (sanatçı-araştırmacı-öğretmen) besleyen ve araştırmayı yaratıcı bir sürece çevirerek anlamamızı kolaylaştıran bir yaklaşımdır. A/r/tografi araştırma yöntemi sanat, bilim ve eğitimci arasındaki bağı ortaya koymakta ve özünde sorgulamayı oluşturmaktadır. Springgay, Irwin ve Kind (2005) sanatçının, araştırmacının ve öğretmenin rollerinin, bir hayatı derinden yaşamının aktif süreçleri ve uygulamaları haline gelmesi gerektiğinden bahseder. Bu bağlamda A/r/tografi önemli ölçüde rol oynamaktadır.

Descartes’ın “düşünüyorum öyleyse varım” sözü ile sorgulayıcı ve çoklu kimlikleri bir araya getiren A/r/tografi’nin de varlığı gözler önüne serilmektedir. Bağlantısal sorgulama, yaratıcı ve buluşçu bir yaklaşımdır ve araştırmacıya sınırsız ilişki kurmanın yollarını açar (San ve Bedir Erişti, 2021, s.3). Pourcheir (2012) a/r/tografi için sanat temelli eğitim araştırması örneği olmasından ziyade sanat yaratma süreci ile bilginin nasıl elde edildiğini yoğun bir epistemolojik soru ortaya koyduğunu ifade eder. A/r/tografi araştırmacılara, diğer sanat temelli araştırmalara göre daha özgün bir ortam sunmaktadır. A/r/tografi bu olanağından dolayı “Sanatçıların, bir kelimenin, bir imgenin, bir performansın gücünü farklı anlamak ve anlamlar yaratmak için ayrı ayrı ya da bir bütün olarak ele alarak bağlantılar kurabilmelerinden dolayı algıların incelenmesine olanak veren yaklaşım olarak da bilinmektedir.” (Irwin, Barney ve Golparian, 2016, s.193). A/r/tografi özgünlüğün ortaya çıkmasında yardımcı olan ve incelenmesine imkân veren bir yöntemdir. "A/r/tografi" sanatı, araştırmayı ve öğretimi birleştiren bir araştırma metodolojisidir. Sanat, eğitim ve

araştırmanın kesişimlerini işbirlikçi ve yaratıcı bir süreç aracılığıyla keşfetmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. "A/r/tografi" teriminin kendisi "sanat", "araştırma" ve "öğretme" sözcüklerinin bir portmantosudur ve bu öğelerin birbirine bağlılığını vurgular. A/r/tografi, birçok açıdan değerlendirilebilir. Bunlar;

Yaratıcı Araştırma: A/r/tografi, sanatın bir araştırma biçimi ve dünyayı anlamının bir yolu olabileceği fikrine dayanır. Araştırmacıların görsel sanatlar, performans ve diğer yaratıcı ifadeler gibi sanatsal uygulamalar aracılığıyla soruları ve kavramları keşfetmesine olanak tanır. Sanat bir araştırma yöntemi haline gelir ve sanat yaratma süreci içgörü ve bilgi edinmenin bir yolu olarak görülebilir.

Disiplinlerarası Yaklaşım: A/r/tografi sanat, araştırma ve öğretim arasındaki sınırları bulanıklaştırır. Yaratıcı sürecin disiplinler arası doğasını vurgulayarak sanatçılar, araştırmacılar ve eğitimciler arasındaki işbirliğini teşvik eder. Bu yaklaşım, farklı bakış açıları ve metodolojilerin entegrasyonuna olanak tanıyarak genel araştırmayı zenginleştirir.

Düşünümsellik ve Bireysel Çalışma: A/r/tografi sıklıkla güçlü bir bireysel çalışma unsurunu içerir. A/r/tografik çalışma yapan araştırmacılar kendi deneyimleri, duyguları ve kişisel anlatıları üzerine derinlemesine düşünürler. Bu düşünümsellik sürecin ayrılmaz bir parçasıdır ve araştırmacının kimliği ile araştırmanın kendisi arasındaki ilişkinin daha derin anlaşılmasına yol açabilir.

İletişim Olarak Sanat: Sanat, karmaşık fikirleri ve deneyimleri aktarmanın güçlü bir yolu olabilir. A/r/tografi, araştırma bulgularını iletmenin bir yolu olarak sanatsal ifadeyi kullanır, araştırmayı daha erişilebilir ve daha geniş bir izleyici kitlesi için ilgi çekici hale getirir.

Etik Hususlar: A/r/tografi, araştırmacıların ve sanatçıların etik sorumluluklarını kabul eder. Özellikle araştırmanın hassas konuları içerdiği veya kişisel öykü ve deneyimlerin kullanıldığı durumlarda uygulayıcıları, çalışmalarının etik sonuçlarını dikkate almaya teşvik eder.

Eğitim Bağlamı: Eğitim ortamlarında a/r/tografi pedagojik bir araç olarak kullanılabilir. Eğitimciler, öğrencilerin yaratıcı keşif yoluyla öğrenmelerini sağlayarak sanatsal araştırmalara katılmalarını teşvik edebilir. Bu yaklaşım hem konunun hem de araştırma sürecinin daha derinlemesine anlaşılmasını teşvik eder.

Bu bağlamda, a/r/tografi sanat, araştırma ve öğretim arasındaki sinerjiyi tanır. Sanatı meşru ve değerli bir araştırma biçimi olarak görür ve yaratıcı sürecin anlamlı içgörülere yol açabileceği fikrini destekler. A/r/tografi, bu alanlar arasındaki çizgileri bulanıklaştırarak araştırma ve eğitime zengin ve bütünsel bir yaklaşım sunarak bu alanların birbirine bağlılığını vurgulamaktadır. Bu araştırmada sanat eğitimi alan Resim İş Eğitimi lisans öğrencilerinin günlük yaşam deneyimlerinin sanatsal dönüşümünde yansımalarını a/r/tografik yöntem ile irdelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

A/r/tografik süreçte sanat eğitimi alan lisans öğrencileri;

1. Günlük yaşamlarında sanatsal bakış açılarını nasıl yansıtmaktadırlar?
2. Sanatsal gelişimlerinin bireysel gelişimlerine yansıması nasıldır?
3. Sanat eğitimi bireyleri dönüştürme sürecinde nasıl etkilemektedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma sanat temelli araştırma yöntemlerinden a/r/tografi ile desenlenmiştir. "Sanat temelli araştırma yaklaşımı, nitel araştırma geleneği içinde eğitimsel durumları keşfetmek, yorumlamak ve değerlendirmek için kullanılan bir araştırma yaklaşımı" olarak görülmektedir (Ersoy ve Türkkan, 2010; akt. Dağlıoğlu, 2021, s.40).

Sanat temelli eğitim araştırması genellikle bakış açılarını geliştirdiğinden ve kesinlik anlayışı olmamasından ötürü diğer eğitim araştırmalarına göre farklılık göstermektedir. “Kesinlikle, sanat temelli araştırmalar ve sanat-temelli eğitim araştırmalarının temel amacı değildir, fakat her ikisi de anlamlandırmayı derinleştirmek amacı taşır.” (Irwin, Barney ve Golparian, 2016, s.191). Sanat temelli araştırma araştırmacıların araştırmalarına dahil ettikleri kişilerin hem sanatsal süreçlerinin hem de yaratma süreçlerini incelmemize yardımcı olurken kişisel deneyimlerinin sonucunda oluşan sanatsal çalışmalarını anlamamıza da yardımcı olmaktadır. Finley (2008), “*Sanatı odağına alan araştırma yaklaşımı incelemelerinde, duyuşsal ve bilişsel deneyimleri kullanarak deneyimlerinden anlam yaratmak ve yorumlarıyla anlamları şekillendirmek için yeni yollar aramak*” olarak tanımlar. Bu nedenle de STA ve STEA uygulayanların kimliklerini en iyi şekilde sorgulayabildikleri araştırma yöntemi, a/r/tografik “yaşantıyı yazma ile yaşantıyı yaratmayı birleştiren yaşayan bir soruşturma uygulamasıdır.” (Güler, 2023, s.3).

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulan Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 2. Sınıf öğrencilerinden seçilmiş 5 kişi oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme “*Çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır*” (Büyüköztürk, 2018, s.92). Kolay ulaşılabilir örnekleme “*Kolay ulaşılabilir veya elverişli örnekleme tamamen mevcut olan, ulaşması hızlı ve kolay olan öğelere dayanır*” (Baltacı, 2018, s.259). Araştırmada katılımcılara kod isim verilerek gizlilik sağlanmıştır. Ayrıca katılımcılardan ve görsel ürünlerden alıntılama yapıldığında a/r/tografik olarak isimlendirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme, doküman inceleme ve araştırmacı gözlemleri ile toplanmıştır. Görüşmeler uygulama başında ve sonunda olmak üzere iki defa yapılmıştır. Görüşmeler yüz yüze yapılmıştır ve ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ile öğrencilere önceden hazırlanan sorular sorulmakta ve durumun gerektirdiği çerçevede sorular yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde kullanılan yöntemlerde (yüz yüze, telefon, bilgisayar, internet, vs.) kullanılabilir. Her ne kadar açık uçlu olsalar da sorular bir sistematik bir yapı çerçevesinde sunulmaktadır (Demir, 2013, s.291).

Doküman inceleme olarak yazınsal ve görsel materyallerden ve ayrıca A/r/tografik süreçte yaşam yazma olarak adlandırılan günlüklerden yararlanılmıştır. Doküman inceleme yöntemi, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir. Doküman incelemesi hem basılı hem de elektronik materyalleri incelemek veya değerlendirmek için sistematik bir işlemdir. Diğer araştırma yöntemlerinde olduğu gibi, doküman incelemesi de anlam çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirir. Doküman incelemesinde analitik işlem süreci, dokümanlarda yer alan verilerin bulunmasını, seçilmesini, değerlendirilmesini (anlamlandırılmasını) ve sentezlenmesini içermektedir (Özkan, 2019, s.2).

Araştırmacı gözlemi olarak araştırmacı A/r/tografik süreçte öğrencilerin sürece ilişkin deneyimlerini gözlemleyerek kayıt altına almıştır. İnsanların söylemleri ister bir mülakattan sözel olarak ister doküman analizinden veya ankete verilen cevaplardan yazılı olarak elde edilsin, temel bir nitel veri kaynağıdır. Fakat insanların söylediklerinden öğrenilebileceklerinin sınırları vardır. Birçok durumun karmaşıklığını tamamen anlamak için doğrudan katılım ve fenomeni gözleme, en iyi araştırma yöntemidir (Patton, 2014, s.21). Kişisel bilgi formu araştırmaya katılacak öğrencilerin A/r/tografik süreçleri doğrultusunda kendileri ile ilgili bilgileri öğrenmek için kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler tematik analiz ile çözümlenmiştir. Tematik analiz, verilerdeki örüntüleri (temaları) belirleme, analiz etme ve raporlama için kullanılan bir yöntemdir. Tematik analiz, bir dizi bireysel görüşme metinlerinden oluşan veri seti içindeki tekrarlayan anlam örüntülerini bulmak için kullanılan bir yöntemdir (Braun ve Clarke, 2019). Bu bağlamda araştırmada elde edilen verilerden anlamlı örüntüleri bulmak için önce kodlama yapılmış (araştırmacı ve alan uzmanları tarafından), kodlardan kategori ve temalara ulaşılmıştır. Bulgularda anlamlı örüntüleri ortaya konulurken görsellerde eklenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma Uygulama Süreci

Bu araştırma 2. Sınıf ana sanat atölye öğrencilerinin 10 haftalık eğitim-öğretim sürecini kapsamaktadır. Öğrencilerden uygulamanın ilk aşamasında kişisel bilgi formu doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme sorularından ilk 10 tanesi sorulmuştur. Alınan cevaplar yazılı ve ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Her hafta öğrencilerin görsel günlükleri hakkında detaylı yorumları istenmiştir. Ders süreci içerisinde ise öğrencilerden galerilerinde üç adet fotoğraf göstermeleri istenmiştir. Çizilen resimler ile çekilen fotoğraflar arasında ilişki olup olmadığı sorulmuştur. İlerleyen süreçte öğrencilerden metafor bulmaları istenmiştir. Metafor sorgulama süreci bittikten sonra öğrencilerden eskiz yapmaları istenmiştir. Son aşamada süreç içerisinde buldukları metaforları kullanarak kendilerini yansıtacak bir sanatsal iş üretmeleri istenmiştir. Araştırmacılar tarafından haftalık gözlem formu doldurulmuş, süreç içerisinde gözlem ve günlüklerden yararlanılarak veriler toplanmıştır.

Araştırmacı Roller

A/r/tografik araştırmacılarından Esra Şahin'in rolü şöyledir;

Almış olduğum a/r/tografik dersinde haftalarca çektiğim fotoğrafların sorgulamasının bir sonucu olarak araştırma konum ortaya çıkmıştır. İlk fotoğraflarda çekmiş olduğum ortam bir hastane ortamıdır. Birbirinden farklı insanlar ile tanışma fırsatını bulduğum bir süreç geçirdim. İnsanlar okudukları bölümlere, buldukları kültüre, hatta hastalıklarına göre farklılıklar gösteriyordu (Görsel 1). Özümüzde hepimiz insandık ama birçok farklılıklarımız vardı. Biz kimdik ve ne için vardık?

Görsel 1. Araştırmacı Sorgulama Süreci – Hastanede A/r/tografik Sorgulama

Hastane içerisinde çekmiş olduğum fotoğraflar farklı kültürdeki insanların hangi kültürden ya da hangi statüden geldiğine bakılmaksızın aynı çatıyı paylaşıyor olduklarını göstermektedir. Tabii ki bu araştırma konusunu belirlememdeki en temel etmen değildir, sadece bir parçasıdır. A/r/tografik sorgulama sürecim devam ederken ve görsel günlüğüm ile düşündüğüm her şeyi fotoğraflamaya başladım.

Görsel 2. Araştırmacı Sorgulama Süreci – Etnik Köken Sorgulamaları

Herkesin bir etnik kökeni vardır. İstmeden de olsa bunlar insan hayatına yansımaktadır. Örneğin Diyarbakırlı bir arkadaşımın doğum günümde hasır bir çanta hediye etmiş olması bu durumu açıklar niteliktedir. Bu basit gibi görünen detay otobüsteyken neden ilgimi çekmişti? Bir şeyler çekiyordum ama nedenini bilmeden. İşte benim merakımda tam bu noktada başlamaktaydı. Sanat ve sanat eğitimi yetiştiren kurumlarda bu yansımalar nasıl olmaktadır? Sanat ne şekilde onlara yansımaktadır? Bu sorular çerçevesinde araştırmamı yürüteceğim çalışma grubunu belirlemem gerekiyordu. Çalışma grubum kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile belirlenmiş olup ana sanat atölye dersi alan 2.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırmacı olarak endişe duyduğum birçok konu bulunmaktadır. Bunun en önemlisini araştırma günlüğündeki “Biz insanlar geçmişimizden yüklerimizi getiririz iyi günler hiç yaşanmamış gibi. Bir öğrencinin yükü ile karşılaşsam ne yapacağım?” söylemim endişemi açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bir diğer büyük endişem ise gözlem esnasında araştırmacı ve a/r/tograflar arasındaki yaş farkının düşük olmasıdır. Araştırmacı günlüğünde “Yaşıtlım olan insanlar keşfedebileceğimden şüphe duymaya başladım.” diyerek araştırmacı ve a/r/tograflar arasındaki yaş farkının az olmasının araştırmacıyı ne denli endişelendirdiğini belirtmiştir. Bu ve bunlar gibi birçok endişeyle beraber ilk hafta 2. sınıf öğrencilerinden oluşan ana sanat atölye dersine girildi ve öğrenciler ile tanışma konuşması gerçekleştirilerek araştırma hakkında bilgilendirildiler. Katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu doğrultuda 5 kız öğrenci ile çalışmaya başlandı.

A/r/tografi araştırmacılarından Ebru Güler’in rolü ise şöyledir:

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi doktora sürecinde 2015 yılında a/r/tografi ile tanıştım. Prof. Dr. Rita L. Irwin ve Prof. Dr. S. Duygu Bedir Erişti eşliğinde bir dizi seminer ve çalıştaylar yapıldı. A/r/tografi, sanat temelli çalışma yapan araştırmacılar için aslında aranılan şimdiki kadar fark etmediğimiz bir dizi sorgulamaya imkân veren, esnek, derinlemesine araştırma yapmaya olanak veren ve en önemlisi sanat uygulamalarıyla farklı kimliklere büründüğümüz ve soruşturduğumuz bir yöntemdir. Doktora sürecinden sonra a/r/tografi ile ilgili araştırmalar yapmaya devam ettim. Sonrasında ise üniversitede yüksek lisans dersi açarak öğrencilerle sorgulamalara devam ettik. Bu süreçte her bir öğrenci ile yeniden a/r/tografiyi anlamaya ve keşfetmeye devam ettim. Bu araştırmada, a/r/tografiyi beraber sorguladığımız ve keşfetmeye devam ettiğimiz, öğrencilerin öznel sorgulamalarını içeren bir süreç olarak yansımaktadır.

Bulgular ve Yorum

A/r/tograflara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, görsel günlükleri için çektikleri fotoğraflar ve yapılan resimler hakkında öğrencilere sorulan sorulardan alınan yanıtlar derlenip üç ana tema altında toplanmıştır.

Tablo 1: A/r/tografik süreç sorgulaması

Benlik Algısı	Günlük Yaşam ve Estetik	Metafor Kullanımı
<ul style="list-style-type: none">● Aile Algısı● Çevresel Algı● Geçmiş yaşam● Kendine Bakış ve tanımlama○ Özgürlük○ Kendini bulma○ Korku○ Yok etme○ Farklılık○ Benmerkezcilik○ Özgüvensizlik	<ul style="list-style-type: none">● Yaşamsal İlişkiler○ Huzur○ Sevgi○ Zıtlık○ Hayat telaşı○ Dışlanmışlık● Estetik Yaşam ve sanat○ Sanat Eğitimi Kaygısıyansıması➤ Estetik kaygı➤ Uyum kaygısı➤ Sanatsal bakış kaygısı● Ayrıcalık	<ul style="list-style-type: none">Bağlamsal anlatım● Fark edilmek○ Yıldız● Zor yaşam○ Merdiven● Güç edinme isteği○ Satranç● Benlik kaybı○ Zaman● Hayatın değişkenliği○ Televizyon

Tablo 1’de görüldüğü üzere “A/r/tografik Süreçte Sorgulama” olarak ana tema belirlenmiş olup A/r/tografların söylemleri üzerine üç ana alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar “Benlik Algısı”, “Günlük Yaşam ve Estetik”, “Metafor Kullanımı”dır.

1. Benlik Algısı Teması

İlk kategori olan “Benlik Algısı” 4 alt kategoriden oluşmaktadır. Bu alt temalar a/r/tografların aileleri ile ilişkileri, çevresel ilişkileri, geçmiş yaşamları ve kendilerini yorumlamaları sonucunda elde edilmiştir.

Aile Algısı kategorisinde,

A/r/tograflara sorulan “Aile yaşantınız sizi etkilemekte midir?” sorusuna yanıtlar alınmıştır. Bunlardan bazıları:

Araştırmacı gözlem formunda sanat ilgi düzeyi yüksek görülen a/r/tograf Şeyma, “*Sanatı seviyorum ve bu yüzden resim öğretmenliği okumak istedim ama ailem okumamı istemedi*” diyerek kendini ifade etmiştir. Şeyma ailesinin kendisini olumsuz etkilemesine rağmen sevdiği şeyi yaptığını anlatmıştır. Bir diğer a/r/tograf Hülya ise bu konu hakkında “*ailem beni olumsuz etkiliyor, hala bunun mücadelesini veriyorum*” ifadesinde bulunarak aldığı sanat eğitimine ailesinin desteği olmadığını dile getirmiştir. A/r/tograflardan Sema ise “*Ailem gelecek kaygısından dolayı sanat eğitimi okumamı istemediler ancak sanata ilgimi gördükçe fikirleri değişti*” ifadesinde bulunarak ailesinin onun fikirlerine verdiği önemi ifade etmiştir.

Bu bağlamda ailelerin öğrenciler üzerinde olumlu ve olumsuz etkisi olduğu ve öğrencilerin yaşamı üzerine yansıdığı görülmektedir.

Çevresel Algı kategorisinde,

Öğrencilerin günlük yaşamlarının çoğunda çevresel etmenlerden etkilendiği görülmektedir. A/r/tograf Sema, “*Akran zorbalığına çok uğradığım için doğa ile arkadaşlık kurmaya başladım*” diyerek çevresel etkinin onu nasıl yalnız bıraktığını dile getirirken bir diğer a/r/tograf Şeyma ise “*Yanlış anlaşılaktan korkuyorum çünkü nü severken nü şeylere bakmak ayıp karşılanıyor.*” diyerek çevresel algının sanat ilgi alanlarını da etkilediğini belirtmiştir. A/r/tografların çoğu için çevresel etki olumsuz etkiler yaratmıştır. A/r/tografların verdikleri

yanıtlara bakıldığında günlük yaşamlarında çevresel etmenlerden dolayı kendilerini soyutladıkları ve kendi benliklerinin dışına çıkmak zorunda kaldıklarını dile getirmiştir.

Geçmiş Yaşam kategorisinde,

A/r/tografların görsel günlükleri için çektikleri fotoğraflar üzerinden alınan cevaplarda fotoğraf çekerken geçmiş yaşamın da çekilen fotoğrafların içinde barındığını dile getirmişlerdir.

Görsel 3. A/r/tograf Şeyma'nın sorgulama süreci

Yaptığı bir gezi sırasında Şeyma'nın çektiği fotoğraf ile ilgili tanımı şöyledir:

"[...] O eskimişliği, paslığı yansıtmak istiyorum çünkü geçmişi hatırlatıyor. Geçmişte yaşanan her şeyin paslanmış izler gibi hep bizimle olduğunu düşünüyorum. Ve bu paslanmışlık iyi çünkü çok şey yaşadığımızı gösterir. Kendi geçmişimdeki üzüntülerim yüzünden kimseyi affedemem. Kusurlarım var ama kusurlarım güzel görünüyor. [...] Pas geçmişin kötü taraflarının hep benimle olduğunu düşündürüyor." şeklindedir. (G3[Görüşme 3], 12.12.2022)

Söyleminden yola çıkarak a/r/tograf, geçmiş yaşam deneyimlerini yok sayamayacağını ancak onunla yaşamayı öğrendiğini aktarmıştır.

Görsel 4. A/r/tograf Sema'nın sorgulama süreci

Bir diğer a/r/tograf olan Sema'nın da süreç içerisinde daha çok gökyüzü ile ilgili fotoğraf çektiği gözlemlenmiştir. Gökyüzünü arkadaş olarak benimseyen Sema çektiği fotoğraflar için *"[...] Geçmişimi silemem, hafıza kaybı yaşayamam, piyanodaki siyah ve beyaz tuşlar gibi sadece beyaz veya sadece siyah tuşlar ile güzel bir melodi çıkmaz. Bu yüzden yaşadığım iyi veya kötü anılarla, kendimle barışık olmalıyım."* (G2,

05.12.2022) diyerek gökyüzünün onda uyandırdığı hissini geçmiş olduğunu ancak olumsuz geçmişin geleceğini etkilemediğini dile getirmiştir.

Kendine Bakış ve Tanımlama kategorisinde,

Bu kategoride a/r/tograflar, özgürlük isteklerinden, yaşamlarındaki korkularından, ürettikleri sanatsal çalışmalarının bozulacak olmasından, kendilerini diğer insanlardan farklı görmelerinden bahsetmişlerdir. Ayrıca, kendilerini sanat bölümünde okuduklarından dolayı özel hissetmeleri ve bunun sonucunda benmerkezciliğin oluşumu, geçmişin yüklediği özgüvensizlikleri bu kategoride incelenmiştir.

Görsel 5. A/r/tograf Kader'in sorgulama süreci

A/r/tograflardan Kader, günlük yaşamında kimsenin fark edemediği ancak kendisinin dikkatini çeken birçok detaya dikkat ettiğini, süreç içerisinde sık sık dile getirmiştir. Bu durumu “bakış açısı” olarak adlandırdığı bir fotoğrafında şu şekilde aktarmıştır: “[...]daha dikkatli bakıyorum etrafıma ve kimsenin fark etmediği detayları fark etmeyi seviyorum.” Yine farklılığı ile dikkat çeken kader bir sabah uyanır uyanmaz çektiği fotoğrafta (Görsel 5), onu diğer insanlardan farklı kılan şeyin bu fotoğrafta yansıdığını açıklarken bu durumu “[...] Zihnimin sürekli açık olduğunu düşünüyorum çünkü anlık fark ettiği şeyler çok. Arkadaşlarım tek şeye odaklanırken ben aynı anda birçok şeye odaklanabiliyorum [...]” ifadeleriyle anlatmıştır (G2, 05.12.2022). Aynı zamanda resimlerinde hep bir uzvun yok edildiği görülen a/r/tograf Kader çizimleri için “ya sevdiğim şeyleri ya da sevmediğim şeyleri yok ederim, çizdiğim kişinin kişisel özelliklerine göre değişiklik gösteriyor” ifadesinde bulunmuştur (G4, 02.01.2023). Bu bağlamda a/r/tograf kendini diğerlerinden farklı bulmanın yanı sıra yok etme eğilimi de olduğu söylenebilir.

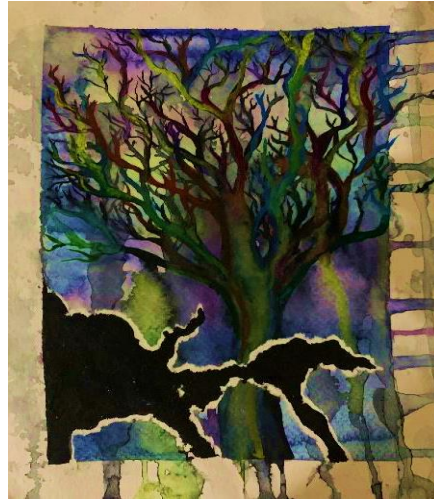
A/r/tograflardan Sema, “Animasyon okumayı istiyorum ama gelecek kaygısından ötürü öğretmenlik okuyorum” (G1, 21.11.2022) diyerek gelecek için yaşadığı korkuyu dile getirerek yaşamında aldığı kararlarında korkunun yeri olduğunu ve bu durumun kendisini somut şekilde etkilediğini dile getirmiştir.

Görsel 6. A/r/tograf Gül'ün sorgulama süreci

Daha çok benmerkezciliği ile dikkat çeken Gül'ün, çektiği fotoğrafı için “Neden böyle bir fotoğraf çektin?” sorusu yöneltildi ve “Ben yaptım herkes görsün[...]” (G2, 05.12.2022) cevabını vererek takdir kazanmanın yanı sıra kendine olan özgüveninin sonucu olarak benmerkezciliği ortaya çıkardığı söylenebilir. Daha önceki görüşmelerde ise kendi hariç hiç kimsenin fotoğraflarını telefonda bulundurmamasını ifade etmesi, a/r/tograf Gül'ün benmerkezciliğine işaret ettiği söylenebilir.

A/r/tograf Kader: “[...] Çizim yaptıkça kendime geliyorum ve bu da günlük hayatıma yansıyor ve bu pek hoşuma gitmiyor.” (G3, 12.12.2022) diyerek sanat eğitimi süresinde kendi benliğine döndüğünü ancak bu durumdan mutlu olmadığını dile getirmiştir.

Görsel 7. A/r/tograf Sema'nın özgün eser üretme süreci

Süreç içerisinde yaptığı bir resmi yorumlayan Sema “Bu resim bir yandan kendimi kısıtlarken bir yandan da kenardan akıttıklarım ile taşmak istediğimi yansıtmak istedim[...].” (G4, 02.01.2023) diyerek fark etmeden resminde özgürlüğü dile getirmiş ve tabuları yıkıp özgür yaşamın önemine değinmiştir.

A/r/tograflardan Şeyma ise “manzara fotoğrafı çekmeyi istiyorum ama alan uzmanı olmadığım için çekemeyeceğimi düşünüyorum” diyerek sevdiği şeyi yapmamasının sebebi olan özgüvensizliğini açık bir şekilde ifade etmiştir.

2. Günlük Yaşam ve Estetik Teması

A/r/tografi'nin temel prensiplerinden biri olan yaşayan sorgulama deneyimlerle dünyayı anlamaya çalışmak, gerçek yaşam deneyimlerine dayalı bilgi yaratmak ve gerçek problemlere dayalı yeni çözüm yollarını bulmak temel amacı oluşturur (Bedir Erişti, 2021, s.18).

Bu kategoride öğrencilerin günlük hayatları ile ilgili düşünceleri “yaşamsal ilişkiler” kategorisi ile ele alınırken aldıkları sanat eğitimi ve bunların onları etkileme biçimleri ise “estetik yaşam ve sanat” kategorisinde ele alınmıştır.

Yaşamsal İlişkiler kategorisinde,

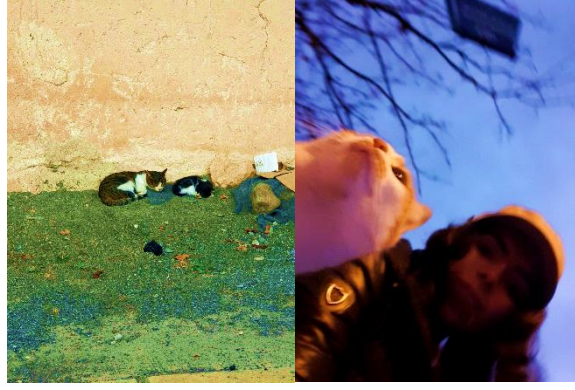
Bu alt tema içerisindeki kodlar a/r/tografların kendilerini iyi hissettikleri huzur ortamı, duydukları sevgi, diğer insanlara göre aykırılık, birbirine zıt olan görseller ve hayat telaşlarına söylemlerinden yola çıkarak ulaşılmıştır.

Görsel 8. A/r/tograf Kader'in sorgulama süreci

Öğrencilerden Kader, “Bir şeyi sürekli iki defa çekerim, biri hep yarım diğeri ise tam. Uzak ve yakın genel olarak böyle çekerim.” (G3, 12.12.2022) diyerek fotoğraf çekerken sürekli kullandığı zıtlıktan bahsetmektedir.

Küçüklüğünde genellikle dışlandığını dile getiren a/r/tograf Sema, bu durum ile “[...] İçime sıkıntı basarsa hep gökyüzüne bakardım [...]” (G2, 05.12.2022) diyerek var olan durumla nasıl başa çıktığını dile getirmekte ve gökyüzünün onun için dışlanmış küçüklüğündeki huzuru ifade ettiğini anlatmaktadır. Hatta gökyüzünü içselleştirdiğini “Fotoğraflarda gökyüzünün çıkması beni yansıtmaktadır.” (G3, 12.12.2022) sözleriyle ifade etmektedir.

GörSEL 9. A/r/tograf Sema'nın sorgulama süreci

A/r/tograf Sema, gibi küçükken dışlandığını dile getiren Şeyda “*Bu fotoğrafta kediyi çekmemdeki sebep onu tanıyormuş gibi korkmadan yanıma gelmesi [...] Bir evim ve bir kedim olsun yeter [...] Küçüklük fotoğraflarımda da kedili oyuncağım vardı ve en sevdiğim oyuncağım. Kendi kedim ile de çok konuşur karşımda bir insan varmış gibi sohbet ederim. Kedi bana huzur veriyor, mutlu hissediyor, üzüntümü anladığını düşünüyorum. İnsanlardan daha samimi olduğunu düşünüyorum.*” (G2, 05.12.2022) diyerek küçüklüğünde dışlanmanın sonucunda kendisini insanlardan daha samimi bulduğu kedilerle vakit geçirmiş ve bu durumun kendisi için huzuru, sevgiyi ifade ettiğini dile getirmiştir.

GörSEL 10. A/r/tograf Gül'ün sorgulama süreci

A/r/tograf Gül, bu fotoğrafın onda uyandırdığı anlamı için: “*Bulutlar hareket ediyor gibi, bir yere yetişmeye çalışıyor gibi, insanların hayat telaşını yansıttığını hissettiğim bir an.*” (G2, 05.12.2022) diyerek bulutları insanlara benzettiği ve bu hareketliliğin kendisi de dahil insanları içine çektiğini ifade ederek okul yolunda çekmiş olduğu fotoğrafı açıklamaktadır.

Estetik Yaşam ve Sanat kategorisinde,

Görüşmelerden ve araştırmacı gözlem formundan elde edilen verilerden yola çıkarak a/r/tografların yüksek estetik duyarlılıkları yaşadıkları ve buna bağlı olarak ayrıcalıklı olduklarını düşündükleri söylenebilir. Bu bağlamda “sanat eğitimi kaygısı yansıması” ve “ayrıcalık” olmak üzere iki kod belirlenmiştir.

A/r/tografların görsel günlüklerinde “neden bu fotoğraf?” sorusu yöneltildiğinde öğrencilerden genel olarak “*estetik geldi*” cevabı alınmıştır. A/r/tograflarla yapılan görüşmelerde “Estetik kaygınız var mı? Var ise sanatsal işlerinize ve günlük yaşantınıza nasıl yansıyor?” sorusu yöneltilmiştir. Aldıkları sanat eğitiminin kaygı yansımaları olarak a/r/tograflardan Sema, “*Estetik kaygı beni çok yoruyor*” (G2, 05.12.2022) derken bir diğer öğrenci “*Lisans eğitimi beni daha çok estetiğe dikkat etmeme yol açtı ve hatta tabak seçiminde bile buna dikkat ediyorum*” (G2, 05.12.2022) ifadesinde bulunarak bu kaygının estetik uyum kaygısına dönüştüğünü ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci ise “*Estetik kaygım çok yüksek ve bundan dolayı yetersizlik hissine kapılıyorum*” (G2, 05.12.2022) ifadelerinde bulunmuştur.

Görsel 11. A/r/tograf Hülya'nın sorgulama süreci

Yukarıdaki fotoğrafı çeken a/r/tograf Hülya, “*Midye sevmiyorum ama sevmediğim şeyleri de çekerim. Renkler çok güzel görünüyordu.*” (G2, 05.12.2022) diyerek sanatsal bakış açısına hitap eden herhangi bir şeyi sevmese dahi estetik görüldüğü için çekebileceğini dile getirmiştir.

Estetik duyarlılığın a/r/tografların üzerindeki etkisi olumlu ve olumsuz olmanın yanı sıra zaman içerisinde uyum, sanatsal bakış gibi alanlara da yayıldığı söylenebilir.

Görsel 12. A/r/tograf Gül'ün sorgulama süreci

A/r/tograf Gül, çektiği fotoğrafta (Görsel 12) ilgisini çeken şeyin ne olduğu sorulmuş ve cevap olarak “*Burası bizim alanımız herkes girip çıkamaz, normal bir sınıf gibi değil. Buraya sadece bu iş ile ilgilenenler girip*”

çıkabilir.” (G3, 12.12.2022) söyleminde bulunarak bulunduğu atölye ortamının kendisi için bir ayrıcalık olduğunu sadece belli kişilerin girebileceğini ifade etmiştir.

3. Metafor teması

A/r/tografik araştırmalarında “metafor” ve “metonimi” sıklıkla tercih edilmektedir. Bunun sebebi ise dünyayı akla uygun hale getirebilmesi ve bağlantıları duyarımızla kurmamıza yardımcı olmasıdır (Irwin ve Springgay, 2008; akt. Odabaşı, s.90).

Son kategori olan “metafor kullanımı” için a/r/tografların 5 hafta süren metafor sorgulama süreçlerinin sonunda 5 metafor ortaya çıkmıştır. Hayatta fark edilmek isteyen Sema için ‘yıldız’, yaşamındaki zorlukların üstesinden gelmeyi isteyen Şeyma için ‘Merdiven’, kendini diğer insanlara nazaran daha farklı olduğunu düşünen Kader için ‘satranç’, güzel olan her şeyin zamanla benlik kaybına dönüştüğünü düşünen Hülya için ‘zaman’ ve son olarak hayatın değişkenliğine ayak uydurabildiğini düşünen Gül için ise ‘televizyon’ dur.

Metafor olarak televizyonu seçen Gül;

Metaforum "Televizyon" çünkü televizyon ile hayatımda birçok yeri ilişkilendirebilirim. Şöyle açıklayabilirim; Gün içerisinde karşılaştığım bazı durumlarda hiç beklenmedik bir ifade ve ses tonuyla karşılık verebilirim. O an karşımdaki insanlar için anlaşılması güç bir durum olabilir çünkü o an o olayı yaşamadan önce aklımın nerede olduğunu, nasıl hissettiğimi bilemezler aynı bir televizyon gibi. Televizyon kapalıyken hangi kanalda kaldığını, sesinin ne kadar yükseklik seviyede ya da ne kadar kısık olduğunu bilmiyoruz. Ve açtığımızda bir anda hiç beklemediğimiz yükseklikte ya da aşırı kısık bir sesle ve o an anlamlandıramadığımız bir görüntü ile karşılaşabiliriz. Ya da televizyonun her bir kanalında birbirinden çok farklı birbirinden bağımsız çok fazla içerik var ve bu durumda o an ne izlemek istersek onu açarız kendimi de öyle görüyorum içimde birden fazla birbirinden çok farklı bir sürü Gül var ve o an bulunduğum, istediğim ana göre içimdeki herhangi bir Gül’ü sergiliyorum. Bu durum bence resimlerimde de öyle. Televizyonun tek bir kanalı varmış ve onu sürekli izliyormuşuz gibi bende resimlerimde şimdilik tek bir kanaldan, yönden ilerlemeye çalıştığımı düşünüyorum (G4, 02.01.2023).

A/r/tografik Gül, akıp giden hayatın değişkenliğe tıpkı bir televizyon gibi ayak uydurabildiğini anlatırken ruh halinin de televizyon kanalları gibi değişiklik gösterebileceğini açıklamıştır.

Öğrencilerden Sema metafor olarak “Yıldızı”ı seçmiştir. Bunun sebebini şu şekilde açıklamaktadır;

“Çünkü ben hayatta çok şey yaşadım. Ona rağmen onca karanlığa, her şeye rağmen varım, buradayım diyebiliyorum. Sadece gece görünmesi bir şey değiştirmiyor. Her zaman varım gece gündüz, belki bulutlar kapatacak. Görünmem benim var olmadığım anlamına gelmez. Görünmesem de ben varım.” (G4, 02.01.2023).

İnsanlar görmese de kendisinin var olduğunu dile getiren Sema varlık mücadelesini açık bir şekilde ifade etmiştir.

Görsel 13. A/r/tograf Kader'in özgün eser üretme süreci

Öğrencilerden Kader ise metafor olarak “satranç” ı seçmiştir. Yaptığı bir eskiz resminde ise seçmiş olduğu metaforu kullanmakta ve ailesindeki karakterleri yok etme eğiliminde olduğu ve kendini öne çıkarmak istediği görülmektedir. Bunun sebebini şu şekilde açıklamaktadır;

Çünkü hem strateji hem de zekâ oyunu. Hayatımda yaptığım hamleler ve kalıcı olma adına yaptığım stratejileri yansıtıyor "satranç" kelimesi. Piyon şu an birçok alanda yavaş yavaş çabalamamı ve gelişimimi simgeliyor. At, Fil, Kale ise değişkenliğimi, sorumluluklarımı simgeliyor. Sorunlara veya herhangi bir şeyde farklı yollardan düşünmemi ya da hareket etmemi yansıtıyor. Bu tüm adımlar, sorumluluklar, yorgunluklar vezire ulaşmak için aslında. Vezir olduğunda hayatında istediğin adımları rahatlıkla en güçlü şekilde atabiliyorsun (G4, 02.01.2023).

A/r/tograf Kader, hayatta yaptığı her şeyin bir güç edinme isteğinden yola çıkarak oluştuğu ve bu güç edinme isteğini ise çizdiği eskizde ailesini çizerek yansıttığı gözlemlenmiştir.

Öğrencilerden Şeyma ise metafor olarak “merdiven” seçmiştir. Bunun sebebini şu şekilde açıklamaktadır;

Ben metaforumu merdiven olarak aldım çünkü geçmişimden bugüne kadar hep bir inişli çıkışlı dönemlerden geçtim bir tarafım merdivenin alt boşluğunda karanlık iken bir tarafım merdivenin yukarisına çıkıp aydınlığa ulaşmaktı bu aydınlığa ulaşmak içinde basamaklar geçmem gerek ama o basamaklardan yukarı geçmek o kadar da kolay değil ve düz bir merdivenden bahsetmiyorum, beni temsil eden spiral bir merdiven ben daha çok bilgiye ulaşmak istiyorum daha çok şey bilmek, öğrenmek öğrenebilmek ölmeden bir şeyler üretmek buradan bir Şeyma geçti desinler isterim çok iyi olmalıyım o kadar iyi olmalıyım ki beni sevmeyenler bile öldüğümde arkamdan ağlasınlar (G4, 02.01.2023).

A/r/tograf Şeyma, zorlu yaşamının merdivenin en üst basamağında bulunma isteğinden bahsederken aynı zamanda varlığının yok olduğu zaman bile devam ettirme isteğini açık bir dille ifade etmiştir.

Son öğrenci olan Helin ise metafor olarak “Zaman” kavramını seçmiştir:

Zamanın akıp gitmesine üzüliyorum çünkü güzel olan her şey de akıp gidiyormuş hissi uyandırıyor bende. Duygular farklılaşıyor, insanlar değişiyor ve bu değişikliklere uyum sağlamak zor geliyor galiba bana. Keşke hep anda kalabilsek diyorum kendi kendime çünkü o anki yaşadığını bir daha yaşamayabiliyor insan. Bu

sayede geçen zamanın içindeymiş gibi hissediyorum evet yenilikleri görüyor takip ediyorum ama ait hissetmiyorum. Zaman benim aslında kendi zamanımı kendi içimde ayarlayabiliyorum, özümden kopmamaya çalışıyorum. Bazen bunu giyimime bazen dinlediğim şarkılara bazen de okuduğum kitaplara yansıttığımı düşünüyorum. Böyle yapınca huzuru buluyorum geçen zamanın içindeyim hala diyorum. (G4, 02.01.2023)

A/r/tograf Hülya, akıp giden zamanı durduramazsa bile geçmişte kalan zamanı kıyafet, müzik zevki gibi tükenmeyen nesnelere bağlamaktadır.

Özgün Eserler

A/r/tografılardan bulmuş oldukları metaforlardan yola çıkarak özgün eserler üretmeleri istenmiştir. Yapılan çalışmalarda araştırmacı gözlemleri ile ilk haftadan son haftaya neler değiştiği gözlemlenmeye devam edilmiş, öğrencilerin metafor seçimlerinde, günlük yaşamları ve sanatsal faaliyetlerinin birbirlerini etkiledikleri görülmüştür.

Görsel 14. A/r/tograf Gül'ün özgün eseri

Metafor kullanılarak yaptığı özgün çalışmasında Gül;

Bu benim, bizim son zamanlarda sıklıkla gördüğümüz ve benim fazlaca etkisinde kaldığım olayları kafamın içinde bu şekilde yansıdığını düşünebiliriz. Burada da ben yansımayı televizyondan esinlendim. Televizyonda hani her şeyi aynı anda gösteriyor ya işte göç eden insanlar, depresyon, birlik- beraberlik, aidiyet vb. şeyleri. İşte bende aslında baktığımızda bir televizyonum. Ortada bir siyah kutu var evet ama o siyah kutunun içinde, ardında görünenin yaşanmışlık, duygular, gündem olduğunu gerçeği var. Benim içinde şöyle maddi olarak bakıldığında bir beden evet var ama bir de televizyon gibi içinde görünen çok fazla ve farklı şeyler var gibi. Depremi özel olarak konu olarak seçmemin nedeni de son zamanlarımızın ciddi bir konusu olduğu için. (G5, 05.07.2023)

A/r/tograf Gül, çizdiği özgün eserini metaforuyla ilişkilendirmiştir. Çizdiği resimde ise bir insan kafası silüeti içerisinde gündemde olan olaylara yer vererek görüldüğünün dışında derinliklerindeki varoluşunu resmetmiştir. Silüet dışında kullandığı açık ve tek renk, dışardaki tek düzeliğini yansıtırken içerisindeki güncel olay ve karmaşayı resmederek görüldüğünün ötesini izleyiciye aktarabilmiştir.

Görsel 15. A/r/tograf Sema'nın özgün eseri

Metafor kullanarak yaptığı çalışmasında Sema:

Gökyüzünde bir yüz silüeti var yıldızlarla bir olan. Bu silüet her yıldızın aslında bir bireyi temsili gibi resmetmeye çalıştım. Bulutların arkasında kalan yıldızlar engellere rağmen parlamaya devam ediyor. Tıpkı insanlar gibi. Gün de doğsa bulutlar da olsa yıldızlar hep orada varlar ve orada olduklarını kanıtlarlar ve bunu kimse inkâr edemez. Bulutlardaki farklı renkler de her yıldızın bir yansıması ve her yıldızın parıltısı farklı renkte. Burada da bireyleri temsil eden yıldızların hepsinin farklı karakterde olduğunu temsil etmekte. Sol taraftaki siliklikte aslında her insanın bir ölümlü bedeni olduğunu fakat ruhun ölümsüzlüğün temsil etmekte (G5, 12.06.2023).

A/r/tograf Sema, sorgulama süreci boyunca geçmiş yaşamının olumsuzluklarından bahsetmiştir. Ancak her ne olursa olsun kimse görmese de varlığını hep orada olduğunu dile getirmiştir. Çizdiği resimde ise gündüzleri görünmeyen ancak geceleri en parlak vakitleri olan yıldızları çizmiştir. Karanlığın içine dahi renk katan a/r/tograf her şeye rağmen varlığını sergilemekte ve pozitifliğini de bu şekilde sunmaktadır.

Görsel 16. A/r/tograf Kader'in özgün eseri

Metafor kullanılarak yaptığı çalışmasında Kader:

Kızın arkasındaki siyah taşları geçmişim, öndeki taşları ise geleceğim olarak yansıttım. Hayatımın her alanında geçmişe bağlı kalıp hareket ettiğimden dolayı geleceğimi; geçmişe bağlı olarak sürekli istediğim gibi değil de farkında olmadan dağıtmayı, başarısız olmayı başardığımı yansıttım. 2 birim giden piyonu her adımında korkarak ilerlediğimi gösteriyor. Veziri yapmadım çünkü her şeyden çok çabuk sıkılıyorum ve bu yüzden ilerlemek istesem de ilerleyemeyişimi yansıtıyor. Sağlam olanlar da aslında bir şeyler başardığımı da gösteriyor (G5, 10.06.2023).

A/r/tograf Kader'in çiziminde metaforunu etkili bir biçimde yansıttığı görülmüştür. Süreç içerisinde hep farklı olduğunu ve siyahı sevdiğini ifade eden a/r/tograf Kader eskizinin aksine bu sefer siyah arka fon üzerine satranç takımı yerleştirmiştir. Kendisini ise ortaya yerleştiren Kader geçmiş ve geleceğin ortasında kaldığını açıkça ortaya koymuştur. Geçmiş deneyimleri ile hareket ettiğinden dolayı geleceğin taşları kırık ve eksik çizerek geçmişin etkilerini ve geleceğin korkularını izleyiciye açıkça sunmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Sanat temelli araştırmalarda birçok yeni araştırma ortaya çıkmıştır. Arat ve Bulut (2022) bu yeni araştırmalar ile sanatın aktarılma ve uygulanma şekillerinin, araştırmada sorgulanan bir konu haline geldiğini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda sanat temelli bir araştırma modeli olan a/r/tografi bu uygulama ve sorgulama sürecinde deneyimlerin aktarılması konusunda önemli ölçüde rol oynamaktadır. Bu araştırmada ise a/r/tografların yaşamları boyunca birbirinden farklı deneyim ve olgulara sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin verdikleri sözlü ve görsel ifadeler sonucunda öğrencilerin kendi ifadelerinden ve araştırmacı gözlemlerinden alıntılar yapılarak, bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada, çalışmaya başlamadan önce a/r/tografi hakkında bilgilendirilen öğrenciler a/r/tografik süreç ile araştırıp, sorgulamalar yapmışlardır. a/r/tografik sorgulama sürecinde görsel günlükleri ile a/r/tograflar süreç hakkında farkındalık kazanmışlardır ve sorularına araştırmacı ile cevap bulmuşlardır. Öztürk ve Aksoy (2022) a/r/tografi yöntemli sanat eğitimi ile dersin alışlagelmiş işleyişinden uzaklaşan öğrenci, araştırma yapabilen, sanatsal yaratımlar ortaya koyabilen yanı sıra kendi yaratım sürecini kontrol edebilen kişilere dönüşmeleri beklenmektedir.

Sorgulama süreci, öğrencilerin görsel günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve araştırmacı gözlemleri ile ilerlemiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda öğrenciler sadece günlük yaşamlarını değil geçmişlerini de özgünlüklerine yansıttıkları ve aldıkları sanat eğitimini etkilediği açık bir şekilde görülmüştür. Bireylerin özgünlüklerini ortaya koyabilmeleri için kendilerini tanıyabilmeleri ve çözümlemeleri gerekmektedir. "Günümüz sanatında sanatçının, bireyin, sanat öğrencisinin düşünsel bir ürün ortaya koyarken öncelikle kendisini iyi tanıması, sonrasında ise kendisiyle çevresi arasında ilişki kurması önem taşımaktadır" (Tanyel Başar, Işır ve İnce, s.221, 2019). Bu araştırmada ise benlik algısının oluşumunda a/r/tografları, aileleri, yakın arkadaşları ve geçmiş yaşam deneyimleri etkilediği görülmüştür. Araştırmada a/r/tograflar, sanat eğitimi almak istediklerini ancak ailelerinin birçoğunun bu eğitimi onaylamadığını ifade etmişlerdir. Sanat eğitimine devam eden a/r/tograflar, günlük hayatlarında herhangi bir anda çektikleri fotoğraflara çok fazla anlam yüklediklerini ifade etmişlerdir. Bu anlam yüklemelere bakıldığında, geçmiş ile gelecekteki yaşamlarına göre şekillendiği görülmüştür. A/r/tografların sanat eğitimi ile kendilerine bakış açıları değiştiğini ve sanat eğitimi almayan ya da sanat ile uğraşmayan insanlardan farklı tanımladıkları görülmüştür. Bunu ise çektikleri fotoğraflar, gün içinde karşılaştıkları görseller üzerinden yorumlamışlardır. A/r/tograflar, günlük yaşamlarında estetik olan birçok şeye karşı duyarlılık kazandıklarını ifade etmişlerdir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları bir ev görseli, bir ağaç, bir pencere, bir yol ya da bir yiyecek onlar için estetik kaygı taşıdığını yaşam

yazmalarında sıklıkla yer verdikleri görülmüştür. A/r/tograflar, geçmiş, şimdi ve geleceğe ilişkin deneyimlerini günlüklerinde görseller ile ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, sanat eğitimi almaya devam eden a/r/tografların süreci sorguladıklarında, kendilerini ifade ettikleri a/r/tografik eylemselliklerini metaforlara dönüştürmüşlerdir. Metaforlarda ise yaşamlarında kendilerini algılayış biçimlerine göre metaforlar seçtikleri gözlemlenmiştir. Televizyon, yıldız, satranç, zaman gibi metaforlar kullanmışlardır. Bu metaforlardan hareketle özgün sanatsal çalışmalar üretmişler ve bu işlerde yine kendi kimliklerini günlük hayatlarında yansıtmışlardır.

İlgili alan yazındaki çalışmalara bakıldığında süreçte elde edilen görsel günlükler, araştırmacı gözlemleri ve öğrenci ifadeleri ile örtüştüğü gözlemlenmiştir. Güler (2015) duyduğu bir müzikle yola çıkarak yaptığı a/r/tografik sürecin sonunda eseri üreten kişinin geçmiş yaşam deneyimlerini de sanatına aktardığını ortaya koymuştur. Bedir Erişti ve Irwin (2021)'in *A/R/Tografi Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi* kitabında da yer alan örnekler, a/r/tografik sorgulama sürecinde geçmiş yaşam deneyimlerinin a/r/tograflar'ı etkilediği görülmüştür. Alan yazında da belirtildiği gibi (Başyurt ve Taşkesen, 2022; Güler, 2021; Güneş, 2018; Kaya ve Güneş, 2022; Öztürk, 2023; Ülüş, 2021), bu araştırmadaki a/r/tografların, yaşadıkları sorgulama sürecinde arayış içerisinde oldukları ve geçmiş yaşam deneyimlerinden etkilendikleri görülmüştür. Bunlara ek olarak geçmiş yaşam deneyimlerinin günlük yaşam deneyimlerini etkilediği ve a/r/tografların bu yaşam deneyimlerinden yararlanarak özgün resimler ürettiği gözlemlenmiştir.

Öztürk (2023) araştırmasında a/r/tografların çalışmalarını bitirmelerinin aksine süreç içerisinde edindikleri deneyimleri, gelişmeleri, tecrübeleriyle ilgilenmiştir. Bu araştırmada ise a/r/tograflar çalışmalarından ziyade deneyimleri üzerine odaklanmışlardır. Ayrıca a/r/tografi süreci sonunda a/r/tograflar yaşam deneyimlerinden hareketle özgün sanatsal çalışmalar üretmişler ve bu ürünler ile kendilerini ifade ettikleri görülmüştür. Pourchier (2010) a/r/tografi hakkında, kişinin varlığıyla birlikte sahip olduğu rol ve kimliklerin sorgulanması neticesinde araştırmayı, öğretimi ve sanatı yaşam içinde ele alınmasından bahseder. Bu çalışmada ise a/r/tografların görsel günlükleri, röprodüksiyon için seçtikleri resimler, ürettikleri eserler onların geçmiş yaşam deneyimlerinden etkilendiklerini ve bunu görseller yoluyla ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin geçmiş yaşam deneyimlerinin günlük yaşamlarını etkilediğini ve bunu ise farklı sanatsal ifade yolları ile yansıttıkları gözlemlenmiştir.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri Etik Kurulu 30/11/2022 tarihinde 11/01 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Kaynakça

- Arat, I. ve Bulut, M. O. (2022). Görsel araştırma ve a/r/tografî: “elbise” kavramsalında bir değerlendirme. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 372-386.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1), 231-274.
- Başyurt, M. ve TAŞ keşen, S. (2022). Resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçleri üzerine: a/r/tografik sorgulama. *Sed Journal Of Art Education*, 10(1). 95–106. DOI: 10.7816/sed-10-01-07
- Bedir Erişti, S. D. ve Irwin, R. L. (2021). *A/r/tografî uygulama tabanlı araştırma yöntemi*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2019). Psikolojide Tematik Analizin Kullanımı. S. N. Şad, N. Özer ve A. Atli (Çevirenler). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal Of Qualitative Research in Education*, 7(2), 873-898. DOI: 10.14689/İssn.2148-2624.1.7c.2s.17m.
- Demir, O. Ö. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Finley, S. (2008). Art-based research. J. G. Knowles And A. L. Cole (Eds.). *In Handbook Of The Arts in Qualitative Research: Perspectives, Methodologies, Examples, And Issues*, 71-81. Thousand Oaks, Ca: Sage Publications.
- Güler, A. (2015). A new practice based research method in art education: a/r/tography. The criticism of the paintings made for gershwin’s rhapsody in blue. *Turkish Online Journal Of Qualitative Inquiry*, 6(2), 48-73.
- Güler, A. (2023). Görsel sanatlar eğitiminde atonal müzikle düşünmek: schönberg’in string quartet no. 4 op. 37 eserinde bilişsel becerileri ve duyuşsal farkındalığı a/r/tografik iş birliği ile ortaya çıkarmak. *Journal Of Qualitative Research in Education*, (33).
- Güler, E. (2021). A/r/tographic inquiry for the transformation of pre-service art teachers' concept of social justice (resim öğretmen adaylarının sosyal adalet kavramının dönüşümü için a/r/tografik sorgulama). *International Journal of Contemporary Educational Research*, 8(1), 27-53. DOI: 10.33200/ijcer.801804.
- Güneş, N. (2018). *Sanat eğitimcisi yetiştirmede alternatif bir yöntem: resim atölye dersinde a/r/tografî*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Irwin, R. L., Barney, D.T. ve Golparian, S. (2016). A/r/tografî, görsel araştırmalar için bir yöntem. S.D. Bedir Erişti (Ed.). *Görsel araştırma yöntemleri teori, uygulama ve örnek içinde* (s. 191-221). Ankara: Pegem Akademi.
- Irwin, R. L. ve Springgay, S. (2013). A/r/tography as practice-based research. In *arts-based research in education* (Pp. 121-142). Routledge.
- İnce, M. ve Dağlıoğlu, A. (2021). *İkonografik görsellerin anlam ve sembolleri üzerine sanat temelli eğitim araştırma yöntemi: a/r/tografî örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kaya, C. ve Güneş, N. (2022). Grafitinin ortaöğretim görsel sanatlar dersinde öğrenciler üzerindeki etkisi: a/r/tografik bir sorgulama. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 845-871. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1106371>.
- Mavioğlu, G. (2019). *Bilinçaltına yönelik manipülatif unsurların indirgenmesine dayalı görsel kültür çalışmaları: bir a/r/tografî araştırması örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- MEB, (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı* (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.
- Öztürk, B. B. ve Aksoy, Ş. (2022). Sanat eğitiminde öğrenci ve öğretmen için yeni bir kavram: a/r/tografi. *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat*, 7(14), 62-71.
- Öztürk, B. B. (2023). Güzel sanatlar lisesinde covid-19 sürecinde çevrimiçi görsel sanatlar eğitimi-a/r/tografi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 132-147.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. 3. Baskıdan Çeviri. Bütün, M ve Demir, S. B. (Edt.), Ankara: Pegem Akademi.
- Pourchier, N. M. (2010). Art as inquiry: a book review of being with a/r/tography. *The Qualitative Report*, 15(3), 740-745.
- Springgay, S., Irwin, R. L. ve Kind, S. W. (2005). A/r/tography as living inquiry through art and text. *Qualitative inquiry*, 11(6), 897-912.
- Tanyel Başar, Ç., Işır, Ö. ve İnce, M. (2019). Benlik Algısının Sanatsal İfadeye Etkisi Üzerine A/R/Tografik Bir Araştırma. *Journal Of Arts*, 2(4), 209-222.
- Taşkesen, O. (2014). Güzel sanatlar ve spor liselerinin resim bölümler ile genel lise öğrencilerinin sanat eğitimi alma durumlarına göre saldırganlık düzeyleri üzerine bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 33-56.
- Ülüş, E. (2021). *A/r/tografi uygulama tabanlı araştırma yöntemi*. S.D.Bedir Erişti, ve R.L. Irwin (Ed). Ankara: Pegem Akademi.